

Kohtaamisiin!

Opas kumppanuusperheiden kanssa
työskenteleville ammattilaisille

Sisällysluettelo

Kumppanuusperheet yleistyvät, oletko valmis?.....	3
Kun perheen määritelmä muuttuu ja laajenee, vanhat ajatusmallit ja termit eivät riitä.	
Keitä kumppanuusvanhemmat ovat?	4
Kumppanuusvanhempina toimii monenlaisia ihmisiä, ja hyvä niin!	
Miksi kumppanuusvanhemmiksi ryhdytään?.....	5
Sytä on paljon, mutta yksi asia yhdistää: vahva toive omasta lapsesta.	
Miten kumppanuusvanhemmat löytävät toisensa?	6
Yksi löytää kumppanin somesta, toinen livetilaisuudesta, kolmas omasta kaveripiiristä.	
Mikä perhemuoto on paras?	6
Tutkimusten mukaan ei mikään – ratkaisevaa on toimiva vanhemmuus ja sen jakaminen.	
Miten otat lapsen oikeudet huomioon?.....	7
Kaiken perusta on sekä lapsen että perheen kunnioittava ja hyväksyvä kohtelu.	
Mitä kohtaamisissa kannattaa muistaa?.....	8
Näillä eväillä luottamuksellisen suhteen rakentaminen pääsee hyvään alkuun.	
Millaisia kysymyksiä perheelle kannattaa esittää?	10
Jokainen kumppanuusperhe on erilainen. Kysymällä ja kuuntelemalla selviää, millainen.	
Sanasto.....	11
Jos terminologia ei ole tuttua, oppaassa käytettyihin termeihin tutustumisen voi aloittaa vaikka tästä.	

Kumppanuusperheet yleistyvät, oletko valmis?

Perinteisessä ydinperheessä vanhemmuutta jakavat aikuiset, jotka ovat keskenään rakkaussuhteessa. Vanhemmuus- ja rakkaussuhteen ei kuitenkaan tarvitse kulkea käsi kädessä. Vanhemmuutta voi jakaa jonkun tai joidenkin kanssa samalla kun elää rakkaussuhteessa jonkun muun tai joidenkin muiden kanssa. Näitä perheitä kutsutaan kumppanuusperheiksi ja perheiden vanhempia kumppanuusvanhemmiksi.

Kumppanuusperheet yleistyvät; perheiden kokoonpanot, asumismuodot ja roolit moninaistuvat. Vanhat ajatusmallit eivät enää toimi eivätkä perinteiset termit riitä. Perheiden kanssa työskenteleviltä ammattilaisilta vaaditaan avaraa ajattelua, perehtymistä ja uudenlaisia toimintatapoja.

Avainsana muutoksessa on tieto. Sitä saat tästä Kumppanuusvanhemmaksi-hankkeen oppaasta jo nopealla selaamisella. Syvemmälle kumppanuusperheiden arkeen, haasteisiin ja tarpeisiin pääset sukeltamaan osoitteessa kumppanuusvanhemmaksi.fi.

Antoisia lukuhetkiä!

Kumppanuusvanhemmaksi – kun lapsi syntyy kahden kodin lapseksi

Kumppanuusvanhemmuuden erityiskysymyksiin keskittyvää kehittämishanketta rahoittaa STEA. Hankkeessa ovat mukana Sateenkaariperheet ry, Ensi- ja turvakotien liitto, Mannerheimin Lastensuojeluliitto / Haluanko vanhemmaksi -palvelu, Simpukka ry ja Väestöliitto.

Keitä kumppanuusvanhemmat ovat?

Kumppanuusvanhemmuudella tarkoitetaan vanhemmuuden jakamista ilman vanhempien välistä rakkaussuhdetta. Se on sopimiseen, yhteiseen haluun ja toiveeseen perustuvaa suunnitelmallista vanhemmuutta. Kumppanuusvanhemmuus sopii hyvin erilaisille ihmisille ja kokoonpanoille ja tarjoaa näin mahdollisuuden monenlaiselle ja monimuotoiselle vanhemmuudelle.

Kumppanuusvanhempina toimii kaikenlaisia ihmisiä seksuaali- ja tai sukupuolivähemmistöön kuuluvista cis-heteroihin. Osapuolina voi olla sinkkuja, uusperheellisiä, keskenään samaa tai eri sukupuolta olevia pareja tai vaikka monisuhteessa olevia. Virallisia juridisia vanhempia voi olla Suomessa enintään kaksi – huoltajia, kasvattajia ja tosiasiallisia vanhempia useita.

Kumppanuusperheissä tosiasialliseen vanhemmuuteen liittyvät juridiset suhteet (huoltajuus ja juridinen vanhemmuus) eivät ole itsestään selviä ja automaattisesti hoidossa lapsen syntyessä, kuten eri sukupuolta olevien avioparien perheissä.

Lisätietoa perhemalleista, lapsen hankinnasta ja kumppanuusvanhempien rooleista löydät [täältä](#)

Miksi kumppanuusvanhemmiksi ryhdytään?

Yleisimpiä syitä ovat...

- Halu tuntea lapsen toinen vanhempi / toiset vanhemmat.
- Halu rakentaa vanhemmuutta suunnitelmallisesti.
- Halu jakaa vanhemmuutta:
mahdollisuus jakaa iloja ja suruja sekä taloudellista vastuuta.
- Halu tarjota mahdollisuus vanhemmuuteen myös muille sitä haluaville.
- Halu pitää romanttinen suhde ja vanhemmuus erillään toisistaan.
- Halu tarjota lapselle eri sukupuolta olevia vanhempia.
- Halu perustaa perhe sopivan elämänkumppanin
puuttumisesta huolimatta.
- Muita mahdollisuuksia lapsiperheellistymiseen ei ole.

Kumppanuusvanhemmuus on keskimääräistä
harkitumpi ja tietoisempi päätös.

Miten kumppanuusvanhemmat löytävät toisensa?

Vanhemmuuskumppania haetaan esimerkiksi Facebook-yhteisöjen tai nettideittailusovellusten kautta. Suosittuja foorumeita ovat myös Sateenkaariperheet ry:n järjestämät – kumppanuusvanhemmille ja kumppanuusvanhemmuutta suunnitteleville tarkoitetut – tilaisuudet sekä Kumppanuusvanhemmaksi-hankkeen verkkosivulta löytyvä vanhemmuuskumppanin hakupalvelu.

Toisinaan kumppanuusvanhemmiksi päätyvät vanhat ystävät. Tämä on sekä etu että haaste. Yhtäältä tutustumista ei tarvitse aloittaa nollasta. Toisaalta suhteen luonne muuttuu väistämättä viimeistään lapsen synnyttyä.

Kun potentiaalinen kumppani on löytynyt, alkavat kohtaamiset ja keskustelut. Apuna käytetään usein aiesopimus pohjaa, johon on koottu toimivan vanhemmuuskumppanuuden kannalta keskeisiä kysymyksiä. Sopimus pohjista voi olla apua myös omassa työssäsi!

[Asiaa aiesopimuksesta \(PDF\)](#)

[Aiesopimus pohja osa 1. \(PDF, suunnitelma lapsen alulle saattamisesta\)](#)

[Aiesopimus pohja osa 2. \(PDF, lapsen hoitoon ja huoltoon liittyvät pelisäännöt\)](#)

Mikä perhemuoto on paras?

Tutkimusten mukaan kumppanuusperheiden lapset voivat ja kehittyvät yhtä hyvin kuin muiden perheiden lapset. Parhaimmillaan elämä kahden, kolmen tai neljän vastuuta kantavan aikuisen rakastamana ja kahden tai useamman erilaisen kodin kulttuureissa on suuri rikkaus. Lapsen hyvin- tai pahoinvointia ei takaakaan mikään tietty perhemuoto: ratkaisevaa on toimiva vanhemmuus ja sen onnistunut jakaminen kaikkien vanhempien kesken.

Haasteitakin on, totta kai. Vanhemmuuden jakaminen saattaa olla hankalaa jo kahden aikuisen kesken. Kolmen tai neljän vanhemman välillä tämä voi olla vielä hankalampaa, etenkin jos kyse on kriisitilanteesta. Tukeasi siis tarvitaan!

Lue kumppanuusvanhempien ja heidän lastensa tarinoita

(Miten meistä tuli me ja Kokemustarinat).

Miten otat lapsen oikeudet huomioon?

Lapset eivät ole “epäkypsiä aikuisia” tai vanhempiensa omaisuutta. Heillä on omia juridisia oikeuksia, jotka astuvat voimaan heti syntymästä lähtien. Lapsesta huolehtivien aikuisten velvollisuus on huolehtia lapsen edun ja oikeuksien toteutumisesta, kertoa lapselle näistä oikeuksista ja tukea häntä niiden käyttämisessä.

Varhaislapsuus on kriittinen jakso lapsen oikeuksien toteutumisen kannalta. Oma perhe on lapselle se paras ja rakkain, joten muistathan kohdella sekä lasta että vanhempia kunnioittavasti – oman perheen vähättely tai huono kohtelu jättää lapseen vielä syvemmät jäljet kuin vanhempiin. Tarjoa lapselle myös samastumiskohteita sellaisten satujen, kuvien, tehtävien ja kirjojen avulla, joissa esiintyy kumppanuusperheitä.

Lapselle oma perhe on tärkein, rakkain ja paras perhemuodosta riippumatta.

Mitä kohtaamisissa kannattaa muistaa?

Kumppanuusperheiden ilonaiheet, huolet ja tarpeet ovat pitkälti samanlaisia kuin missä tahansa perheessä. Monenlaiset kokoonpanot, asumismuodot ja roolit tuovat kuitenkin omat lisämausteensa niin arkeen kuin ammattilaisten kanssa tapahtuviin kohtaamisiin. Vanhat ajatusmallit sen paremmin kuin perinteiset termitkään eivät enää riitä.

Oheisen listan avulla tutustumisen ja luottamuksellisen suhteen rakentaminen pääsee hyvään alkuun. Harjoitus tekee tässäkin mestarin – ja mahdolliset kömmähdykset saa varmasti anteeksi!

ÄLÄ OLETA.

Et voi tietää perheen kokoonpanoa, perheenjäsenten suhteita tai sitä, miten lapsi on saanut alkunsa. Kohtaa siis jokainen perhe avoimin ja kiinnostunein mielin.

KYSY JA KUUNTELE.

Kysy avoimia kysymyksiä ja anna perheen itse kertoa, keitä siihen kuuluu. Kysy myös, miten perheenjäsenet määrittelevät oman sukupuolensa, vanhemmuusnimityksensä ja asemansa perheessä.

KÄYTÄ OIKEITA TERMEJÄ.

Kunnioita perheiden itsemäärittelyä ja käytä perheenjäsenistä heidän valitsemiaan nimityksiä. Älä pelkää kömmähdyksiä – niitä tapahtuu kaikille!

OLE TASAPUOLINEN.

Pidä huoli, että kaikilla on istumapaikka. Ota katse- ja puhekontakti jokaiseen vanhempaan. Kysy jokaisen mielipidettä ja kokemuksia. Huomioi erityisesti sosiaaliset ja ei-synnyttävät vanhemmat.

KÄYTÄ LUOVUUTTA.

Jos esimerkiksi lomakkeissa ei ole paikkaa kaikille vanhemmille tai ne eivät muuten sovellu perheen käyttöön, pahoittele, hyödynnä Lisätiedot-kohtaa ja kerro vieväsi eteenpäin tietoa lomakkeiden päivitystarpeesta.

NÄE PERHE!

Osoita perheelle ja erityisesti lapselle, että näet ja hyväksyt heidät kokonaisena perheenä. Kysy, miten vanhempien välinen suhde voi ja miten se on muuttunut vanhemmuuden myötä. Muista, että oma perhe on lapselle se paras, tärkein ja rakkain!

TARJOA TUKEA.

Osoita arvostusta ja kiinnostusta. Kerro tarjolla olevista, etenkin kumppanuusperheille kohdennetuista, palveluista ja vertaistuen mahdollisuuksista. Hae tietoa ja osallistu koulutuksiin mahdollisuuksiesi mukaan. Lisätietoa Kumppanuusperheet-hankkeet palveluista löytyy [täältä](#)

Millaisia kysymyksiä perheelle kannattaa esittää?

Arvostavan ja luottamuksellisen suhteen rakentaminen alkaa avoimista kysymyksistä.

Kysy siis rohkeasti ja myönnä tarvittaessa tietämättömyytesi.

Näillä kysymyksillä pääset jo pitkälle!

- Keitä tämän lapsen perheeseen kuuluu?
- Keitä sinun perheeseesi kuuluu?
- Miten vanhempia perheessänne kutsutaan?
- Keitä muita tärkeitä ihmisiä lapsen elämässä on?
- Millä tavalla perheenne on saanut alkunsa?
- Miten perheessänne vanhempia kutsutaan / mitkä ovat käyttämänne vanhemmuusnimitykset / miten määrittelette sukupuolenne?
- Miten tulette järjestämään / olette järjestäneet juridiset kuviot / asumiskuviot jne.?
- Minkä verran lapsi viettää aikaa kunkin vanhempansa kanssa?
- Miltä tämä (käsiteltävä asia) sinusta tuntuu?
- Miten sinä tämän koet?
- Miten kuvailisit suhdettasi lapseesi? (Kaikille vanhemmille.)

Sanasto

Jos terminologia ei ole tuttua, oppaassa käytettyihin termeihin tutustumisen voi aloittaa vaikka tästä.

AIESOPIMUS

Siviilioikeudellisesti sitova sopimus, joka auttaa perheitä pohtimaan vanhempien välistä rooli- ja vastuujakoa jo ennen lapsen syntymää. Sopimuksen runkona toimivat lapsen hankintaan ja kasvatukseen liittyvät kysymykset, joihin osapuolet hakevat yhdessä vastaukset.

APILAPERHE

Perhemuoto, jossa vanhemmat tulevat useammasta eri perheyksiköstä. Kaksiapilaperheessä vanhempia on kaksi, kolmiapilaperheessä kolme jne.

BIOLOGINEN VANHEMPI

Henkilö, joka on synnyttänyt lapsen tai jonka siittiöitä on käytetty lapsen alkuun saattamiseen.

CIS

Sana, jolla kuvataan henkilöä, jonka sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu ovat hänelle syntymässä määritellyn sukupuolen odotusten mukaiset. Esim. cis-nainen on henkilö, joka on sukupuoli-identiteetiltään nainen ja joka on syntymässä määriteltäytty.

HUOLTAJA

Henkilö, joka vastaa lapsen hoidosta, kasvatuksesta, valvonnasta ja muusta huolenpidosta ja jolla on oikeus edustaa lasta ja saada hänestä tietoa viranomaisilta. Huoltajia voi olla enemmän kuin kaksi.

JURIDINEN ELI OIKEUDELLINEN VANHEMPI

Lapsen synnyttäjää, synnyttäjän aviomies, lapsen isyyden/äitiyden tunnustanut henkilö tai adoptiovanhempi. Juridisia vanhempia voi olla enintään kaksi.

KASVATTAJA

Lapsen ensisijaisia kasvattajia ovat vanhemmat, mutta kasvatustyössä voi olla apuna ystäviä, sukulaisia ja ammattilaisia.

MONISUHTEISUUS

Kattokäsite kaikille sellaisille intiimiä kanssakäymistä sisältävien ihmissuhteiden muodoille, joissa yksi ihminen voi olla intiimissä suhteessa useamman kuin yhden muun ihmisen kanssa yhtä aikaa (polyamoria.fi).

SOSIAALINEN ELI

TOSIASIALLINEN VANHEMMUUS

Vanhemmuus, joka perustuu käytännön tekoihin, vastuunkantoon ja läsnäoloon, ei biologiseen, juridiseen tai geneettiseen vanhemmuuteen. Lapsen ja vanhemman suhteeseen vertautuva suhde.

Lisää termejä ja selityksiä löytyy muun muassa [täältä](#) .

Koulutusta, neuvontaa ja vertaispalveluja

Kumppanuusvanhemmaksi-hanke järjestää koulutusta lastenvalvojille, neuvolatyöntekijöille, perheneuvojille sekä muille perheiden kanssa työskenteleville ammattilaisille.

Kumppanuusperheille tarjotaan tietoa, yksilö- ja ryhmävalmennusta, neuvontapalveluita, monenlaista vertaistoimintaa sekä luentoja, chatteja ja speed date -tapahtumia.

KYSY LISÄÄ & VINKKAA ASIAKKAILLESII:

neuvonta@kumppanuusvanhemmaksi.fi

Sateenkaariperheet ry
Haapaniemenkatu 7-9 C, 2. krs
00530 Helsinki

sateenkaariperheet.fi
kumppanuusvanhemmaksi.fi

